

CQI การพัฒนาการระบบการดูแลพัฒนาการเด็ก

ผู้รับผิดชอบ นางทริกาญจน์ ยศวิจิตร ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ความเป็นมา

ช่วงวัยของเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาขั้นต่อไปจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ จากผลการสำรวจสถานการณ์ IQเด็กไทยปี ๒๕๕๙ พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๓,๖๔๑ ราย ค่าเฉลี่ย IQ ทั้งประเทศอยู่ที่ ๙๘.๒๓ ต่ำกว่าเป้าหมายที่ ๑๐๐ (ค่ากลางของมาตรฐานสากลอยู่ที่ ๑๐๐) ไม่บรรลุ KPIจึงมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยและกระตุ้นพัฒนาการ ในกรณีที่มีพัฒนาการล่าช้า และเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในกลุ่มเด็กปกติ เมื่อเข้าสู่วัยเรียนเด็กจะได้มี ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าโรงเรียนพ่อแม่เพื่อเรียนรู้การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของบุตรเพื่อให้มีพัฒนาการที่สมวัยตั้งแต่บุตรยังอยู่ในครรภ์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรที่กำลังจะเกิดมาในด้านของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องมีการอบรมการใช้คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เพื่อใช้ตรวจพัฒนาการเด็กในคลินิกเด็กดีเพื่อเฝ้าระวังเด็กที่สงสัยว่ามีพัฒนาการล่าช้าและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในรายที่มีพัฒนาการสมวัยให้ดียิ่งขึ้น ส่วนเด็กที่พบว่าพัฒนาการไม่สมวัย ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่ถูกต้อง ซึ่งโรงพยาบาลชุมชน ได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นและพบว่าการดำเนินกิจกรรมคลินิกเด็กดีของโรงพยาบาลชุมชนและเครือข่าย คป.สอ.ชุมชนพบปัญหาว่า ด้านทักษะการประเมินพัฒนาการที่ถูกต้อง และไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ทำให้การคัดกรองพัฒนาการได้เพียงร้อยละ ๗๐ทำให้การค้นหาเด็กที่มีพัฒนาการช้าได้เข้าสู่กระบวนการกระตุ้นพัฒนาการไม่ครอบคลุม ด้านผู้ปกครองขาดความตระหนักในการกระตุ้นพัฒนาการไม่ได้ใช้คู่มือ ประเมินพัฒนาการ และไม่เข้าใจในการใช้ ผู้รับบริการขาดการรับบริการอย่างต่อเนื่อง ติดตามไม่พบ เปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งเกิดจากแม่วัยรุ่น และอีกจำนวนหนึ่งอยู่กับผู้ปกครองที่มีวัยต่างกันมาก ส่งผลให้ขาดความใส่ใจด้าน พัฒนาการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก จึงได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กได้เข้าสู่กระบวนการกระตุ้นพัฒนาการและมีพัฒนาการที่สมวัยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและครอบคลุมต่อผู้มารับบริการ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้คู่มือประเมินพัฒนาการเด็ก DSPM/DAIM
๒. เพื่อเพิ่มการเข้าถึงการให้บริการในคลินิกพัฒนาการเด็กและคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ

๓. เพื่อให้เด็กที่มีพัฒนาการช้า ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ
๔. เพื่อพัฒนาระบบรายงาน/ระบบข้อมูลความครอบคลุมของการประเมินพัฒนาการและการกระตุ้นพัฒนาการ

การดำเนินงาน

๑. เจ้าหน้าที่ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ยังเป็นปัญหาในการให้บริการคลินิกสุขภาพดีและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
๑. จัดอบรมฟื้นฟูความรู้เจ้าหน้าที่และอสม.ในเครือข่ายคป.สอ.ชุมชนเรื่องเครื่องมือประเมินพัฒนาการDSPM/DAIM และแนวทางการส่งต่อดูแลเด็ก
๒. จัดอบรมผู้ปกครองเรื่องการใช้คู่มือประเมินพัฒนาการDSPM/DAIM และการดูแลเด็กปฐมวัย
๓. มีแนวทางการให้บริการคลินิกเด็กสุขภาพเด็กดีไปในทางเดียวกันโดยแบ่งสัปดาห์การให้บริการคลินิกเด็กดีเป็นทุกวันอังคารสัปดาห์ที่๒และ๔ของทุกเดือนแบ่งจุดบริการให้บริการเป็น ๕ จุดดังนี้
 - จุดที่๑ ยื่นสมุดสีชมพู/ลงทะเบียน/ซักประวัติ
 - จุดที่๒ ชั่งน้ำหนัก/วัดส่วนสูง/วัดรอบศีรษะ
 - จุดที่๓ ตรวจสุขภาพช่องปากและให้บริการทันตกรรม
 - จุดที่๔ ตรวจพัฒนาการด้วยคู่มือ DSPM/แนะนำการส่งเสริมพัฒนาการแก่ผู้ปกครอง
 - จุดที่๕ ฉีดวัคซีน(สังเกตอาการ ๓๐ นาที)เด็กที่ตรวจพัฒนาการแล้วพบว่าสมวัยให้แนะนำผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป
เด็กที่ตรวจพัฒนาการแล้วพบว่าสงสัยล่าช้าให้แนะนำผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการข้อที่เด็กยังทำไม่ได้และนัดตรวจพัฒนาการซ้ำด้วยคู่มือเดิม(DSPM) เด็กที่นัดตรวจซ้ำแล้วพบว่าสมวัยให้แนะนำผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป
๔. เด็กที่นัดตรวจซ้ำแล้วพบว่าสงสัยล่าช้าให้ทำการส่งต่อข้อมูลมาที่คลินิกกระตุ้นพัฒนาการโรงพยาบาลชุมชน
๕. มีแนวทางการให้บริการและการดำเนินงานคลินิกกระตุ้นพัฒนาการในโรงพยาบาล
 - มีเครือข่าย รพ.สต.และ อสม.ช่วยในการติดตามเด็กกลุ่มเป้าหมายที่มีพัฒนาการช้า เพื่อติดตามเด็กให้เข้าถึงการบริการกระตุ้นพัฒนาการTEDA4I ที่ รพช.ครบทุกราย
 - มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการเป็นสัดส่วน สะดวกต่อผู้รับบริการ มีช่องทางพิเศษและมีการนัดหมายล่วงหน้าทำให้เด็กและญาติไม่ต้องรอนาน มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ และการมาตามนัดครั้งต่อไป

- มีทีมสหสาขาวิชาชีพ กุมารแพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด พยาบาลเฉพาะทางจิตเวชเด็ก ร่วมกันตรวจวินิจฉัยและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก มีเจ้าหน้าที่รพ.สต. ๓ แห่งได้รับการอบรมการใช้เครื่องมือTEDA4I
- มีการออกติดตามเยี่ยมบ้านร่วมกับหน่วยเยี่ยมบ้านCCC และเครือข่าย รพ.สต.เพื่อดูแลต่อเนื่องที่บ้าน กรณีเด็กที่ไม่สามารถมารับบริการกระตุ้นพัฒนาการที่โรงพยาบาลได้ เนื่องจากมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจไม่มีคาร์ตต้องเหมารถเพื่อมาโรงพยาบาล ได้มีการประสานหน่วยงานอปท. ในพื้นที่เพื่อให้การช่วยเหลือ
- ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาการระดับอำเภอมีการควบคุมการดำเนินงานสม่ำเสมอ มีการตรวจสอบกลุ่มเป้าหมายพัฒนาการช้าในระบบ HDC ทุกสัปดาห์ เพื่อติดตามให้เข้าสู่กระบวนการกระตุ้นพัฒนาการโดยเร็วที่สุด เมื่อค้นพบว่ามีเด็กพัฒนาการล่าช้าสามารถส่งต่อได้ทันที

ผลการดำเนินงาน

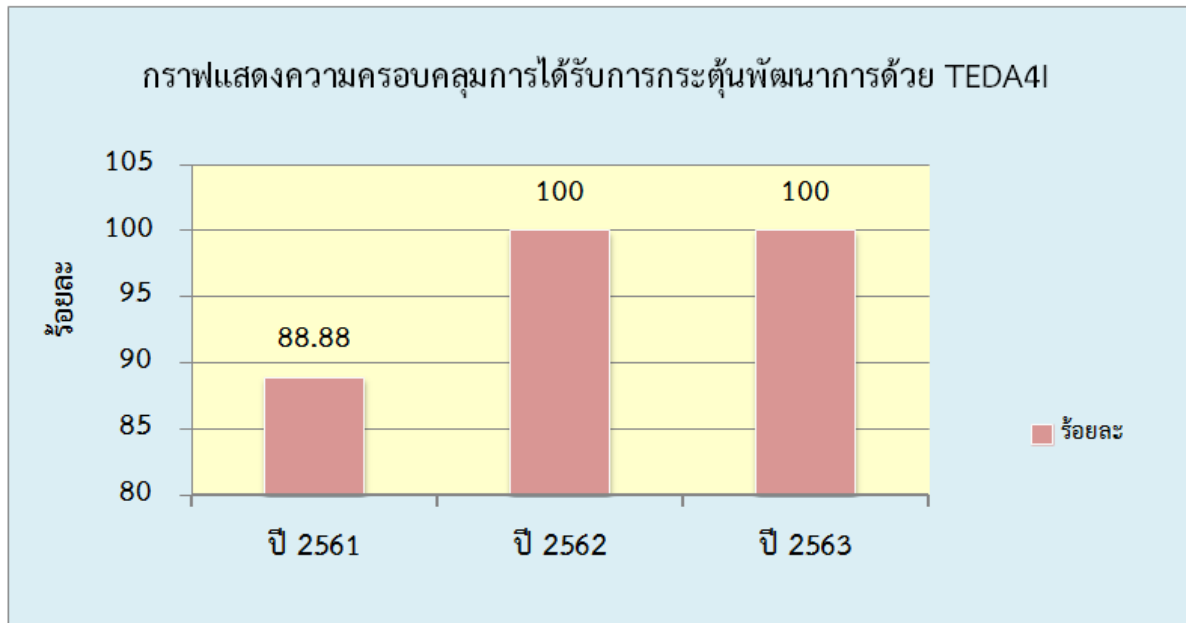
ตารางที่ 1 ความครอบคลุมการตรวจคัดกรองพัฒนาการ ๔ ช่วงอายุ ๙,๑๘,๓๐,๔๒ เดือน อำเภออุ้มผาง ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ (เป้าหมายร้อยละ ๙๐)

ปี ๒๕๖๑			ปี ๒๕๖๒			ปี ๒๕๖๓		
เป้าหมาย (ราย)	ผลงาน (ราย)	ร้อยละ (%)	เป้าหมาย (ราย)	ผลงาน (ราย)	ร้อยละ (%)	เป้าหมาย (ราย)	ผลงาน (ราย)	ร้อยละ (%)
๔,๙๕๓	๔,๑๖๗	๘๔.๑๓	๔,๘๓๒	๔,๕๓๗	๙๓.๓๙	๕,๘๖๕	๕,๒๐๓	๘๘.๑๒

ที่มา : HDC ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ตารางที่ ๒ เด็กพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA๔I (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๕)

ปี	เป้าหมาย(ราย)	กระตุ้น (ราย)	ร้อยละ(%)	สมวัย(ราย)	ล่าช้า/ส่งต่อ
๒๕๖๑	๙	๘	๘๘.๘๘	๖	๒
๒๕๖๒	๑๓	๑๓	๑๐๐	๘	๕
๒๕๖๓	๑๕	๑๕	๑๐๐	๙	๖

ที่มา : HDC ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

หมายเหตุ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑- ๒๕๖๓ สามารถติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าเข้าสู่การกระตุ้นพัฒนาการได้ทุกรายคิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐